

modtager man derfor denne Bog, der skal fortælle, hvad ledende Fagforeningsførere mener om Bevægelsen.

Der indledes med en historisk Oversigt over Bevægelsen herhjemme, i de følgende Afsnit behandles herefter Organisationernes Struktur, Fagbevægelsens Retsgrundlag, Kampen om Arbejds løn og Arbejdstid, Andre faglige Problemer, Fagbevægelsen og Sociallovgivningen, Fagorganisationen i Virksomhed, og der afsluttes med Internationalt Rundskue.

Bogen vil utvivlsomt gøre udmærket Fyldest i Studiekredse, som beskæftiger sig med Fagforeningsspørgsmaal. De meddelte Oplysninger er paalidelige og i de Afsnit, hvor der foretages en Drøftelse af Problemer, sker dette paa en urban Maade. Af betydningsfulde Spørgsmaal, som man med Grund kunde vente diskuteret i en Bog som denne, savnes dog en Redegørelse for Centralisation kontra Decentralisation, og dette er saa meget mærkeligere, som der er et Afsnit om de — nu betydningsløse — syndikalistiske Teorier, hvis første Krav netop var Decentralisation i Fagbevægelsen.

Efter Gennemlæsning af Bogen føler man Savnet af et nationaløkonomisk Værk om Fagforeningernes Indflydelse i det økonomiske Liv, og et sociologisk Værk, der skildrer Fagforeningerne som Led i hele Samfundsmaskineriet og i dets Udvikling. Men dette er selvfølgelig ingen Indvending mod den foreliggende Bog.

Henry Stjernqvist.

EDWIN R. A. SELIGMAN: *The Economics of Instalment Selling. A study in Consumers Credit with special reference to the automobile. I—II.* 357 + 623 Sider. Harper & Brothers. New York 1927. Pris 8 \$.

Den, der i „Babbitt“ har stiftet et flygtigt Bekendtskab med Howard Littlefield, Ph. D., som „on ten hours notice, could appear before the board of aldermen or the state legislature and prove, absolutely, with figures all in rows and with precedents from Poland and New Zealand, that the street-car company loved the Public and yearned over its employees; that all its stocks was owned by Widows and Orphans, and that whatever it desired to do would benefit property-owners by incrising rental values, and help the poor by lowering rents“ — griber med en vis Forhaands-Mistillid dette omtrent tusindsidede Værk, som er udarbejdet af den ansete amerikanske Nationaløkonom Professor Seligman med Bistand af en Række Medarbejdere i Løbet af et Aar. Denne Mistillid bliver ikke mindre, naar man aner, at Bogen er udarbejdet efter Opfordring

modtager man derfor denne Bog, der skal fortælle, hvad ledende Fagforeningsførere mener om Bevægelsen.

Der indledes med en historisk Oversigt over Bevægelsen herhjemme, i de følgende Afsnit behandles herefter Organisationernes Struktur, Fagbevægelsens Retsgrundlag, Kampen om Arbejds løn og Arbejdstid, Andre faglige Problemer, Fagbevægelsen og Sociallovgivningen, Fagorganisationen i Virksomhed, og der afsluttes med Internationalt Rundskue.

Bogen vil utvivlsomt gøre udmærket Fyldest i Studiekredse, som beskæftiger sig med Fagforeningsspørgsmaal. De meddelte Oplysninger er paalidelige og i de Afsnit, hvor der foretages en Drøftelse af Problemer, sker dette paa en urban Maade. Af betydningsfulde Spørgsmaal, som man med Grund kunde vente diskuteret i en Bog som denne, savnes dog en Redegørelse for Centralisation kontra Decentralisation, og dette er saa meget mærkeligere, som der er et Afsnit om de — nu betydningsløse — syndikalistiske Teorier, hvis første Krav netop var Decentralisation i Fagbevægelsen.

Efter Gennemlæsning af Bogen føler man Savnet af et nationaløkonomisk Værk om Fagforeningernes Indflydelse i det økonomiske Liv, og et sociologisk Værk, der skildrer Fagforeningerne som Led i hele Samfundsmaskineriet og i dets Udvikling. Men dette er selvfølgelig ingen Indvending mod den foreliggende Bog.

Henry Stjernqvist.

EDWIN R. A. SELIGMAN: *The Economics of Instalment Selling. A study in Consumers Credit with special reference to the automobile. I—II.* 357 + 623 Sider. Harper & Brothers. New York 1927. Pris 8 \$.

Den, der i „Babbitt“ har stiftet et flygtigt Bekendtskab med Howard Littlefield, Ph. D., som „on ten hours notice, could appear before the board of aldermen or the state legislature and prove, absolutely, with figures all in rows and with precedents from Poland and New Zealand, that the street-car company loved the Public and yearned over its employees; that all its stocks was owned by Widows and Orphans, and that whatever it desired to do would benefit property-owners by incrising rental values, and help the poor by lowering rents“ — griber med en vis Forhaands-Mistillid dette omtrent tusindsidede Værk, som er udarbejdet af den ansete amerikanske Nationaløkonom Professor Seligman med Bistand af en Række Medarbejdere i Løbet af et Aar. Denne Mistillid bliver ikke mindre, naar man aner, at Bogen er udarbejdet efter Opfordring

af den amerikanske Automobil-Industri og vistnok med dennes Støtte. Ved en Æresmiddag, som Mr. John J. Raskob, Chairman of the Finance Committee of General Motors Corporation, gav for Professor Seligman paa Ritz-Carlton den 17. November 1927 efter Arbejdets Tilendebringelse, omtalte denne sidste Bogens Tilblivelse og fandt herunder Lejlighed til at fremføre, at han havde stillet to Betingelser for at paatage sig Arbejdet. Disse Betingelser, som Industrien straks var gaaet ind paa, var dels, at Industrien skulde stille alle de Oplysninger, den raadede over, til hans Disposition, og at han skulde være fritstillet med Hensyn til de Slutninger, han vilde drage deraf, dels at han, selv om disse Slutninger skulde vise sig at blive i Modstrid med Industriens Synspunkter, skulde være fuldkommen frit stillet med Hensyn til Offentliggørelse af sine Resultater uden Hindringer af nogen Art fra Industriens Side. Professor Seligman tilføjede, at Industriens Repræsentanter, med hvem han ofte havde konfereret under Arbejdets Gang, ingensinde havde gjort det mindste Forsøg paa at influere paa hans Bedømmelse af selv den mest ubetydelige Ting indenfor Teori eller Politik. Har Forfatteren saaledes paa Forhaand selv haft Mistillid til sin Fremgangsmaade eller bange Anelser med Hensyn til dens Udfald, saa er disse blevet beskæmmet, for saavidt som Resultatet er blevet en — frivillig — Lovsang til Ratebetalings-Systemets Ære.

Professor Seligmans direkte Sprog har Amerikas hele business-prægede Friskhed, og Fremstillingen tynges ikke af noget „lærd“ Note-Apparat. Tankegangen gaar ofte paa tværs af gængse økonomiske Forestillinger; Argumentationen er til Tider dristig, men sjældent kedelig. Bogen vækker Tanker om Nødvendigheden af, at Nationaløkonomien saavidt gørligt holder Trit med de økonomiske Strukturændringer, som vor Tid i saa stærkt et Tempo er ude for, og den vækker Tanker om de Vanskeligheder, der maa beredes en økonomisk Videnskab, hvis Sætninger samtidig skal gælde for to saa uligeartede Samfund som U. S. A. og U. R. S. S. Hvor interessant og inciterende Bogens Argumentation end er, den synes paa visse Punkter noget overfladisk, forhastet, eller i hvert Fald ufuldstændig — om dette skyldes den anvendte Arbejdsmaade med Udspecialisering af Arbejdet paa en Række Medarbejdere og Samling af Hovedresultaterne, eller det korte Spand af Tid, der er anvendt, er ikke let at afgøre — og Bogens, trods alle anvendte Reservationer, ret advokatoriske Præg gør, at den berømmelige Dr. Littlefield undertiden dukker frem mellem Linierne.

Først et Par Ord om Bogens Plan: Andet Bind indeholder en Række Specialundersøgelser, paa hvis Resultater første Bind er bygget op. Disse Specialundersøgelser er: I. Instalment selling in real estate. II. The volume of retail sales. III. The consumers' study (under Redaktion af Solomon Kurtznets og indeholdende Afsnit om Forbrugskreditten i Konfektions-, Møbel-, Juvelér- og Porcelainsbranchen, ialt 300 Sider). IV. The merchandise study (indeholdende Afsnit om Klaverhandelen, redigeret af Robert A. Love, og om Boghandelen, redigeret af Miss Esther McGill). V. The dealer study (Automobilhandelen, redigeret af George Filipetti, Ph. D.). VI. The repossession study (særlig omhandlende Forholdene under en Kularbejderstrejke).

Første Bind indeholder to Dele, en historisk og statistisk Beskrivelse af Ratebetalingssystemet og en Analyse af Argumenterne for og imod dette System; denne Analyse er Bogens Kerne.

Jeg skal gaa let hen over den historiske Beskrivelse. Forfatteren sporer naturligvis Ratebetalingssystemet tilbage til det gamle Ægypten og beretter senere efter Plutarch, at Crassus, der engang ejede Halvdelen af Rom, købte Huse op, naar Ejerne under de store Ildebrande havde opgivet alt Haab, og at Crassus derefter solgte Ejendommene „on the instalment plan“. Forfatteren gør rigtigt opmærksom paa, at Ratesystemet er gammelkendt i Skattebetalingen, ved Statslaan og i Realkreditten, samt i Præmiebetalingen ved Forsikring. I den egentlige Varehandel dukker Ratesalgssystemet op i Møbelhandelen for godt et Aarhundrede siden; det fandt Anvendelse i Symaskinehandelen for trekvart Aarhundrede siden, i Klaver- og Boghandelen for halvt hundrede Aar siden, og endelig for et kvart Aarhundrede siden i Smaahandel med billige personlige Fornødenheder.

Men saa kommer det sidste Tiaars vældige Fremstød: Ratesalg af Automobiles, muliggjort ved Dannelsen af særlige Finans-Kompagnier, der atter er fremvoksede af de ti Aar tidligere skabte vekseldiskonterende Kredit-Kompagnier. Denne Vækst i Ratesalget af Automobiles, der særlig har taget Fart i de sidste fem Aar, har medført Systemets Udbredelse til mange andre Industriegrene. For varige Goders Vedkommende mener Forfatteren, at Ratesalg nu snarere er Reglen end Undtagelsen, hvorved dog hans specielt amerikanske Erfaringskreds maa have in mente. Alt tyder dog paa, at Systemet vil omforme ogsaa store Dele af de europæiske Landes indre Handel. Vi bør da — ogsaa her i Danmark — tage Systemet op til Drøftelse; og vi maa i hvert Fald, hvad enten vi nu synes om

Systemet eller ikke, regne med det som den Kendsgerning, det er.

Har Forfatteren blot nogen Ret i sin Paastand om, at Ratesalgssystemets Vækst betyder, at vi staar paa Tærskelen til en Revolution i den økonomiske Videnskab og i det økonomiske Liv af næppe mindre Betydning end i sin Tid den industrielle Revolution, er Sagen jo nok en Drøftelse værd.

Tallene for U. S. A. for Aaret 1925 viser følgende:

Den samlede Omsætning af Forbrugsgoder, solgt i Detail- salg, anslaaes til 38 Milliarder Dollars; heraf anslaaes Ratesalget at udgøre $4\frac{1}{2}$ Milliard Dollars. Udestaaende Fordringer i Ratesalg (instalment paper outstanding) anslaaes til lidt over 2 Milliarder Dollars. De vigtigste Ratesalgsvareer er følgende:

	Samlet Omsæt- ning i Detail- salg Mill. Doll.	Heraf Omsæt- ning i Ratesalg Mill. Dollars.	Gnstl. Udestaa- ende i Ratesalg til enhver Tid. Mill. Dollars.
Automobiler, nye og brugte	4327 (?)	2734	1086
Møbler	1181	850	492
Klaverer	210	189	207
Grammophoner	42	33	14
Radioapparater	175	169	41
Vaskemaskiner	103	95	51
Støvsugere	54	51	20
Symaskiner	100	90	77

Forfatteren kommer til det Resultat, at 60% af Automobil- salget er Ratesalg, og at Ratesalgets Andel i Omsætningen er 70—80% for Møbler, 90% for Klaverer og ca. 80% for Vaskemaskiner, Støvsugere og Symaskiner. Selv om disse Tal er fremkommet ved Beregninger, hvis Grundlag er ret usikkert, giver de dog det hidtil bedst begrundede Skøn om Ratesalgets Omfang i U. S. A. Det vilde føre for vidt her at komme nær- mere ind paa de benyttede Kalkulationsmetoder.

Det er straks slaaende, at Ratesalget særlig har vundet Indpas i Salget af varige Forbrugsgoder. Den staaende Ind- vending, der gaar ud paa, at Ratekøberen for et Nutidsgode betaler med Fremtidsofre, hvilket skulde gøre hans subjektive Afvejelse af Nytte og Offer urigtig i Favør af Nytten, maa ændres derhen, at Betalingen erlægges sideløbende med Be- nyttelsen af det varige Gode; hvis vi opdeler Godet i den Række af Benyttelser, hvoraf dets Værdi repræsenterer Summen, betaler Køberen (Brugeren) gennem sine Rater hver Gang forud for et vist Antal Benyttelser af Godet. Ratesalget har saaledes

Lighedspunkter med Udleje. Prof. Seligmann fører egentlig ogsaa kun sin Argumentation med Henblik paa varige Goder, specielt Automobiler: „Beefsteak and eggs will probably never be sold on instalments“.

Rent logisk placerer Forfatteren Ratesalget som en Del af Forbrugskredit og atter denne som en Del af det samlede Begreb Kredit. Dialektisk hævder han derefter, at alt, hvad der gælder om Kredit, ogsaa maa gælde for Ratesalg. Han anfægter Sondringen mellem Produktionskredit og Forbrugskredit og Kapitalgoder og Forbrugsgoder og hævder, at der maa skelnes mellem Kapital og Indtægt som to forskellige Maalestokke for Rigdom. Værdien af alle Varer afhænger af de Ydelser, de afgiver, idet de tilfredsstillere vore Behov. Maaler vi denne Værdi i Form af periodiske Ydelser, taler vi om Indtægt, og hvis vi køber Godet for en Pris, taler vi om Kapitalværdien, der atter er den samlede nutidige Værdi af de periodiske Ydelser. Kapitalbegrebet maa derfor, mener Forfatteren, omfatte alle de Goder, der tilsammen danner den Fond, hvoraf Indtægten flyder, og man kan, hvis man vil, atter dele disse Goder i Produktionsgoder og Forbrugsgoder.

Gennem en Fremstilling af det Adam Smith'ske fysiske Produktionsbegreb og det senere pengemæssige (Rentabilitet) kommer han til det psykiske Produktionsbegreb, hvor Produktion betyder Tilvejebringelse af et Overskud af Tilfredsstillelse udover de dertil medgaaede Ofre. Produktion i denne dybere Betydning er noget subjektivt, der almindeligvis — paa en ikke nærmere beskrevet Maade — omdannes til noget objektivt. Forfatteren polemiserer herefter stærkt mod den gængse Opfattelse af Forbrugskredit som noget forkasteligt i Modsætning til Produktionskredit og hævder, at Produktion ikke blot omfatter Virksomhed, der forøger Samfundets Vareforraad eller den enkeltes Profit, men tillige omfatter enhver Virksomhed, der bidrager til Skabelse af fremtidig produktiv Kraft eller til Udvikling af de menneskelige Egenskaber, der fremmer Væksten af mere varierede og finere Behov, og som forøger Mulighederne for rigtig, effektiv og stedse billigere Tilfredsstillelse af disse Behov. At den trætte Forretningsmands Søndagsudflugt i sin Ratebil i Virkeligheden er en produktiv Virksomhed, er herefter let at forstaa.

Den anvendte Dialektik fejrer sin største Triumf i en Tankegang, der skal vise, at Ratesystemet maa forøge Opsparingen: Hvis Forbrugeren kommer i Besiddelse af den ønskede „nyttige“ Genstand, vil dette forøge hans „efficiency“ og dermed

hans Indkomst og Opsparingsevne; Afsavnet af den attraaede Genstand, som Forbrugeren savner Midler til at betale kontant, virker nedtrykkende paa hans Sind og forringende paa hans Arbejdsevne, men Ratesystemet virker i Modsætning hertil fremmende paa hans Lyst og Evne til at spare for at faa den betalt. — I Videreførelse af denne Argumentation kommer Forfatteren til den Slutning, at Ratesystemet ikke betyder en blot Forskydning i Tid af Købeevnen, men antagelig medfører en reel Forøgelse af denne. „Hvis Produktionskreditten normalt forøger den produktive Kraft, hvorfor skulde da ikke paa samme Maade Forbrugskreditten (der jo ogsaa er en Afdeling af „Kredit“) forøge Forbrugsevnen, d. v. s. Købeevnen“.

Et vanskeligt Kapitel er naturligvis Omkostningerne ved Ratesalget. Koster Ratesalget mere, end det er værd; er dets Velsignelser for dyrt betalt gennem Pristillægget? Professor Seligman nægter ikke, at der her finder Misbrug Sted, og redegør for de almindelig anvendte Metoder til at skjule Pristillæggets (Rentens og Risikopræmiens) virkelige Størrelse for Køberne. Metoderne er hovedsagelig: Beregning af Rente af den fulde Salgssum uden Fradrag af Udbetalingen, Beregning af Rente for faa Maaneder med Satser, der alm. anvendes ved Renteberegning for et Aar, og Undladelse af ved Renteberegningen at tage Hensyn til, at Købesummen maanedlig formindskes med Afdragene. Naar saaledes et af de ældste og mest ansete Symaskine-Firmaer erklærer, at det simpelthen giver 15% Rabat ved kontant Betaling, betyder dette, rigtig udregnet, en Rente af 48% ved Ratebetaling. Fra Boghandelen nævnes et Eksempel paa 84½% effektiv Rente ved Ratesalg o. s. v.

Professor Seligman mener dog, at dette er Mangler, der ikke behøver at klæbe ved Ratesalget, og sætter sin Lid til, at de efterhaanden vil blive afhjulpne gennem Konkurrencen. Endelig forsøger han at sno sig ud af Omkostningsproblemets haarde Virkelighed med en Betragtning af næsten hjertevindende Naivetet: „If the practice of instalment selling continues to approve itself to the consumer, it means that the cost more than pays for itself in ultimate satisfactions“. Men hvorfor da overhovedet undersøge og diskutere Spørgsmaalet?

Bogen er velegnet til Udgangspunkt for selvstændige Betragtninger over Ratesalgets Fordele, Mangler og økonomiske Virkninger, Betragtninger, som imidlertid vilde falde uden for en Boganmeldelses Rammer; dens Ensidighed vil stadig vække en økonomisk skolet Læser til Kritik og Prøvelse af de fremførte Betragtningers Gyldighed og Rækkevidde. At Forfatteren

som Amerikaner savner Blik for Ratesystemets sociale Virkninger, vil næppe overraske.

Holger Koed.

Handbuch der Finanzwissenschaft, herausgegeben von WILHELM GERLOFF und FRANZ MEISEL, Verlag von J. C. B. Mohr, (Paul Siebeck) Tübingen 1926—ca. 29.

Dette Værks Fremkomst skyldes ifølge Forordet den Kendsgerning, at Finanslæren, der nu maa betragtes som en selvstændig Disciplin, sædvanligvis ikke mere medtages i de økonomiske Lærebøger, men overlades til Specialværker, som dog ikke har kunnet magte det store finansvidenskabelige Stof fuldtud. Der menes derfor at være Brug for en samlet Fremstilling af Finansvidenskaben, som systematisk underkaster Grundbegreberne og de nedarvede Læresætninger en Kritik samt klarlægger Metoderne ved Behandlingen af finansvidenskabelige Problemer. Den store Mangfoldighed af finansøkonomiske Fænomener indenfor Staten og Selvforvaltningsorganerne, Udvidelsen af offentlige Institutioners Erhvervsvirksomhed og ganske særligt de mange vanskelige internationale finansielle Problemer har tilført Finansvidenskaben saa meget nyt og forskelligt Stof, at Udgiverne er blevet opmuntret til at forsøge at samle og forarbejde dette til et Helhedsbillede samtidigt med, at man tager Hensyn til tidligere Tidens Teorier og Erfaringer.

Haandbogen udkommer i 4 Bind, hvoraf de tre første er afsluttet og det sidste formentligt vil være fuldent i Løbet af indeværende Aar. Første Bind (ca. 550 Sider) er i Hovedsagen den „almindelige Del“, der omfatter en Fremstilling af 1) Finansvidenskabens Væsen og Opgave samt dens Forhold til andre Discipliner, 2) de offentlige Udgifter, 3) Intægterne af private og offentlige Erhvervsforetagender og 4) Læren om Gebyrer og Skatter i Almindelighed.

Andet Bind (godt 600 Sider) omfatter 1) en speciel Fremstilling af de forskellige Arter af Skatter, 2) „Finanzausgleich“ og den kommunale Finansiære, 3) den offentlige Kredit.

I tredje Bind gives en Oversigt over Statshusholdningen og Skattesystemerne i de vigtigste Kulturlande fra Begyndelsen af det 19. Aarhundrede op til Nutiden. Et fjerde Bind, der skal bringe Artikler vedrørende „Internationale Finanzwirtschaftsfragen“ tilligemed er udførligt Register for hele Værket, vil blive udsendt i en nær Fremtid.

Hvad der rent umiddelbart virker tiltalende ved Værket er, at man ikke alene ved tredje Bind, der beskriver Forholdene